

Open Green Areas in Kilis and Park Qualities*

Murat YÜCEKAYA^{1**},

Füsun KOCATÜRK²

¹: Kilis 7 Aralık University, Vocational High School, Program of Landscape and Ornamental Plants, Kilis

²: Nuh Naci Yazgan University, Faculty of Fine Arts And Design, Department of Architecture, Kayseri

^{**}: Corresponding Author, muratyucekaya@kilis.edu.tr

DOI: 10.16950/iujad.340424

Abstract

Green spaces add aesthetic value to cities and increase the quality of urban life in addition to its uses such as recreation and rest. Therefore, the investigation of the quantitative and qualitative competence of green areas is an important necessity. In this study the quantities of urban green spaces have been calculated in the direction of Kilis city settlement plan and the quantitative competence have been examined according to the standards envisaged in the legal regulations. In the next stage, 16 parks of the 51 parks exceeding a certain size have been examined in accordance with the determined qualitative criteria and the survey has been conducted in 3 parks selected among these parks. In this respect, with quantitative evaluations it has been determined that the amount of green space per capita in Kilis is 3,71 m². In qualitative evaluations, it has been conducted that the green spaces in the city haven't been designed to support urban macroform and they don't have sufficient criteria in terms of qualification. By comparing the obtained data and evaluations with each other and synthesizing them, various suggestions have been given focusing on the qualitative criteria in terms of balanced distribution of green areas in Kilis, integrity with structured environments and increasing the quality of life of the city and the results have been obtained in this direction.

Keywords: Urban landscape, open green spaces, Kilis, qualitative and quantitative competence

Suggested Citation

Yücekaya, M., & Kocatürk, F. (2017). Open Green Areas in Kilis and Park Qualities. *Inonu University Journal of Arts and Design*, 7(16). 80-94. DOI: 10.16950/iujad.340424.

* This research was produced from the same name master's thesis prepared by the corresponding author.

Extended Abstract**Introduction**

Rapid growth of the urban population, social, economic, political and cultural conditions especially the increase of multi-storey buildings in the city center and the intensive addition of new settlement and industrial areas lead to a gradual decline of open-green areas in the horizontal and vertical direction in today's cities (Gül and Küçük, 2001). So, green areas are not taken into consideration sufficiently and the green areas in the plans are used for other purposes. The unbalanced distribution of existing green spaces leads to many problems. Increasing the amount and quality of the green areas that meet the needs of local communities and visitors plays an important role in forming ecologically balanced environment in cities.

The Nations Agriculture and Food Association has set a lower limit and stated that there should be at least 9 m² green area per person (Kuchelmeister, 1998). In many countries, the amounts of active and passive green areas are determined independently of one another. According to the settlement legislation standards the amount of green space per capita in Turkey is 10 m². In addition to quantitative assessments, qualitative assessments should be made in the direction of certain criteria.

Providing a balanced distribution of urban green spaces and designing a qualified green space are considered to be one of the most important factors that increase the quality of urban life and create an urban identity to cities. In this study, Kilis city green areas have been investigated considering the compliance with the standards stipulated by the settlement legislation, suggestions have been given for the balanced distribution of green areas, and assessments have been made according to qualitative criteria.

Material and Method

As research material; Kilis city development plan and explanation reports, existing conditions map and aerial photographs of the city, photographs and data obtained from field surveys, interviews with Kilis municipality personnel and resources acquired from the

municipality, surveys conducted with park users, previous studies on open and green space systems have been used.

During the literature and data collection phase; previous studies on the subject have been analyzed and by using Turel's (1988) and Ergin's (1989) green area classification the green areas of Kilis city are arranged under three main headings as follows:

- Central parks (parks located in and around the city center),
- Residential parks (parks located in dense housing areas near the center),
- Peripheral parks (parks located in low-density residential areas from the city center to the outside of the city)

According to the settlement plan and existing conditions map the distribution of parks in the urban macroform of Kilis has been examined and interpreted. At the same time, these maps have been overlaid to calculate whether the planned urban green areas have been reached or not. Then, the sizes of these fields have been calculated and quantitative data (m² / person) have been examined according to the standards shown in the settlement legislation.

The distribution of the parks within the city and the adequacy of the parks have been examined and the qualitative criteria of the parks have been determined. Qualitative factors have been formed based on the studies of Yucel and Yildiz (2006) and Malek and others (2010). Qualitative factors in this context;

Social factors: Social participation, social interaction and harmony, holism (addressing every segment of society), competence of recreational activities,

Functional Factors: Functionality, aesthetics and environmental quality, accessibility (parking links, accessibility by any means)

Security and Management Factors: Security is defined as maintenance and management.

During the field studies; The parks in the last existing conditions map have been observed and analyzed. According to Westmacott (1991), a minimum standard of 2000 m² has been taken into account in order for an area to be able to create a habitat for wildlife. In Kilis, 16 parks of 2000 m² and above have been evaluated within the framework of determined qualitative criteria and tried to obtain comparable data. The above-mentioned parks have been surveyed qualitatively, and a questionnaire has been applied in a certain sampling area to determine the similarities and different aspects of user opinions and pleasure. 16 parks of 51 parks in Kilis over 2000m² have been accepted as the universe of the study and 20% of these parks has been taken and 3 parks have been selected by random sampling method including one park in each area. It is determined that İslambey Park is as a central park, Ekrem Çetin Park is as a residential park and Şehit Polis Alaattin Çaycı Park is as a peripheral park and a questionnaire has been applied in these parks. A total of 150 questionnaires have been applied to 50 participants in each park.

Results and Discussion

According to the findings obtained in this study, parks and green areas in Kilis city do not show a balanced distribution within urban macroform. Although there are too many parks in some regions of the city, there are very few in the other regions. Some of the parks have been divided by houses, roads or buildings, separated from each other, and have become small and unrelated green parts. One of the reasons of this unbalanced distribution is that as the center of the city is very historical, the green areas designed at

that time are very small and few in number. Although a more intensive green use has been foreseen in housing zones according to settlement plan, it is seen that the amount of green space per capita in Kilis is 3.71 m², which is well below the standard of 10 m² green area per person stated in the settlement plan. It has been determined that the green areas in the city are not planned to be large enough to regulate the microclimate and to create a macroform related to each other. No findings have been found that the vegetation cover and landscaping of the green areas have been designed by taking into account the climate and flora of the region.

As seen in many regions of Turkey, the amount of green space per capita in Kilis seems to be well below the standards. It is crucial to have a strong sense of control over both the implementation phase and the approval phase.

Even if the green area standards per capita are fully met, the viability level will not be increased without upgrading the qualifications of these fields. Designing qualified green areas will also be possible through multidisciplinary working with other professionals such as the designer and planner.

The way to maintain ecological sustainability of cities, countries and thus the world, and to preserve the ecological balance, is to protect and promote biodiversity, at the same time, to prevent global warming. Providing this protection will only be possible with increasing green areas and sustainability. From local governments to state governments, all the constitutions need to be sensitive to this issue and fulfill their responsibilities.

Kilis'te Açık Yeşil Alanlar ve Park Nitelikler*

Murat YÜCEKAYA^{1**},

Fusun KOCATÜRK²

¹: Kilis 7 Aralık Üniversitesi, Meslek Yüksekokulu, Peyzaj ve Süs Bitkileri Bölümü, Kilis.

²: Nuh Naci Yazgan Üniversitesi, Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi, Mimarlık Bölümü, Kayseri.

** : Sorumlu Yazar, muratyucekaya@kilis.edu.tr

DOI: 10.16950/iujad.340424

Özet

Yeşil alanlar, rekreasyon ve dinlenme gibi kullanımlarının yanında kentlere estetik bir değer kazandırmakta ve kentsel yaşam kalitesini artırmaktadır. Bu bağlamda yeşil alanların niceliksel ve niteliksel yeterliliklerinin araştırılması önemli bir gereklilik olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu çalışmada, Kilis ili imar planı üzerinde kentsel yeşil alanların büyüklükleri hesaplanarak, imar mevzuatında öngörülen standartlara göre niceliksel yeterlilikleri incelenmiştir. Sonraki aşamada, Kilis'te bulunan 51 parktan belirli bir büyüklüğün üzerinde olan 16 park niteliksel ölçütler doğrultusunda incelenmiş ve bu parklar arasından seçilen 3 parkta anket uygulaması yapılmıştır. Bu doğrultuda, niceliksel değerlendirmelerde, Kilis kentinde kişi başına düşen yeşil alan miktarının 3,71 m² olduğu tespit edilmiştir. Niteliksel değerlendirmelerde ise kent içindeki yeşil alanların birbirleriyle ilişkili bir makroform oluşturacak biçimde planlanmadığı ve niteliksel açıdan yeterli ölçütlere sahip olmadığı saptanmıştır. Elde edilen veriler ve yapılan değerlendirmeler birbirleriyle karşılaştırıp, sentezlenerek Kilis kenti yeşil alanlarının dengeli dağılımı, yapılaşmış çevrelerle bir bütünlük oluşturabilmesi ve kentin yaşam kalitesini yükseltmesi açısından niteliksel ölçütleri odak noktasına alarak çeşitli öneriler verilmiş ve bu doğrultuda sonuçlar elde edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kentsel peyzaj, açık yeşil alanlar, Kilis, niteliksel ve niceliksel yeterlilik

Önerilen Atrf

Yücekaya, M., & Kocatürk, F. (2017). Kilis'te Açık Yeşil Alanlar ve Park Nitelikleri. *Inonu University Journal of Arts and Design*, 7(16). 80-94. DOI: 10.16950/iujad.340424.

* Bu çalışma, sorumlu yazar tarafından hazırlanan aynı isimli yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

Open Green Areas in Kilis and Park Qualities

1. GİRİŞ

Kent strüktürünün önemli yapıtaşlarından biri olan kentsel açık yeşil alanlar, insanların sağlıklı çevrelerde yaşamasında önemli rol oynamaktadır. İnsanlara daha nitelikli yaşam alanları sunabilmek için yapılaşmış çevreler ile yeşil alanların dengeli bir şekilde dağılması gerekmektedir. Bu dengeli dağılım ve bütünlüğü sağlayabilmek, kentsel yaşam kalitesini yükseltebilmek için imar planlarının hazırlanmasından, yapıların ve yeşil alanların tasarımına kadar tüm proje aşamalarında bulunan plancılar (peyzaj mimarları, şehir plancıları, mimarlar) planlarını belirli ölçütler çerçevesinde yapmalıdır. Ancak nitelikli yaşam alanları oluşturmak sadece tasarımcıların projelerini belirlenen ölçütler çerçevesinde oluşturmasıyla da bitmemektedir. Projelerin uygulama aşaması da başlıca bir sorun teşkil etmektedir.

Kent nüfusunun hızlı artışı, sosyal, ekonomik, politik ve kültürel koşullar sonucu günümüz kentlerinde, özellikle kent merkezinde çok katlı yapıların artması, yeni yerleşim ve sanayi alanlarının yoğun bir şekilde eklenmesi, gibi nedenler açık-yeşil alanların yatay ve düşey yönde giderek azalmasına yol açmaktadır (Gül ve Küçük, 2001). Yeşil alanlar ikinci plana atılmakta ve planlarda yeşil alan belirtilen alanlar başka amaçlar için kullanılmaktadır. Bu nedenle mevcut yeşil alanların da dengeli dağılımı sağlanamamakta bu da birtakım problemleri beraberinde getirmektedir. Belirli bir nüfusun ihtiyacına yetebilecek miktar ve nitelikte yeşil alan oluşturulmasının yanı sıra kent bütününde makroformun bir belirleyicisi olarak yeşil alan konumlarının, birbiriyle bağlantılarının hizmet alanı içinde planlanması önemlidir.

Kent içindeki yeşil alanları, hizmet ettikleri kent birimine bağlı olarak işlev ve etkinliklerine göre bina düzeyinde, komşuluk düzeyinde, mahalle düzeyinde ve kent düzeyinde olmak üzere 4 grup altında sınıflandırmak mümkündür (Gül ve Küçük, 2001). Kentsel yeşil alanların yürüme mesafesinde olması yeşil alanlara olan rağbetin artmasına olanak sağlamaktadır. Bu nedenle kentsel yeşil alanlara yürüyerek ulaşma ideal mesafesini belirleyerek etki alanını genişletmek amacıyla birçok çalışma yapılmıştır. Avrupa Komisyonu Kentsel Denetim raporunda kentsel yeşil alanlara ideal yürüme süresi 15 dakika (yaklaşık 600m) olarak verilmektedir (Anonymous, 2000). Ayrıca raporda yeşil alanlara bu mesafede yaşayan nüfusun toplam kent nüfusuna oranı değerlendirmeye alınmakta ve bu oran Avrupa kentleri için %64,8 olarak verilmektedir. Altunkasa (2004) Türkiye'de ve yurtdışında öngörülen değerlerin ortalaması olarak verdiği çocuk bahçeleri-oyun alanlarına 10 dakika için 400 m, semt-mahalle parklarına 20 dakika için 800 m yürüme süresini öngörmektedir. Doygun (2007), Kahramanmaraş örneğinde bu verilerin ortalaması olan 600 m'lik uzaklığa 15 dakika yürüme mesafesini kullanmaktadır.

Milletler Tarım ve Gıda Birliği alt limiti belirlemiş ve kişi başı en az 9 m²'lik bir yeşil alan varlığının olması gerekliliğini belirtmiştir (Kuchelmeister, 1998). Birçok ülkede aktif ve pasif yeşil alan miktarları birbirinden bağımsız olarak belirlenmiştir. Türkiye'de imar mevzuatı standartlarına göre kişi başına düşmesi gereken yeşil alan miktarı 10 m²'dir. Amerika ve Avrupa'da bazı kentlerde kişi başına düşmesi gereken yeşil alan miktarları tablo şeklinde verilmiştir (Tablo 1).

Tablo 1. Amerika - Avrupa kentlerinde kişi başına düşen yeşil alan miktarları (Sivalioğlu, 1997)

Kent	Nüfus	m ² /kişi	Kent	Nüfus	m ² /kişi
Montreal	1.017.665	21.6	Stockholm	711.119	84.3
New York	7.322.564	23.1	Roma	2.791.000	11.9
Berlin	3.471.418	27.0	Paris	2.154.678	10.1

Sonuç olarak, kentsel yeşil alanların dengeli dağılımını sağlamak ve nitelikli bir yeşil alan tasarlamak, kentlerin kimliğini oluşturmada büyük önem taşımakta ve kentsel yaşam kalitesini artıran en önemli unsurlardan biri olarak görülmektedir. Bu çalışmada; Kilis kenti yeşil alanlarının imar mevzuatının öngördüğü standartlara uygunluğu araştırılmış, niteliksel açıdan yeterlilikleri değerlendirilmiş ve genel sonuçlar elde edilmeye çalışılmıştır.

2. MATERYAL ve YÖNTEM

Araştırmada materyal olarak; Kilis kenti imar planı ve açıklama raporları, halihazır haritaları, hava fotoğrafları, arazi çalışmalarından elde edilen fotoğraflar ve veriler, Kilis Belediyesi personeli ile yapılan görüşmeler ve edinilen kaynaklar, park kullanıcıları ile yapılan anketler, açık ve yeşil alan sistemleri ile ilgili daha önce yapılmış olan çalışmalar kullanılmıştır.

Literatür ve veri toplama aşamasında; daha önce konuyla ilgili yapılmış olan çalışmalar incelenmiş Kilis kenti yeşil alanları;

- Merkez parklar (kent merkezinde ve çevresinde bulunan parklar),
 - Konut bölgesi parkları (merkeze yakın konumdaki yoğun konut alanlarında bulunan parklar),
 - Kent çeperi parkları (kent merkezinden kentin dışına doğru düşük yoğunluklu konut alanları içinde yer alan parklar)
- olmak üzere üç ana başlık altında toplanmıştır.

Bu grupların oluşturulmasında Türel (1988) ve Ergin (1989)'un yeşil alan sınıflandırmalarından faydalanılarak, parkların konum özellikleri, konut yakın çevresinde olması ve erişilebilirlikleri esas alınarak yeşil alan sınıflandırması oluşturulmuştur.

Kilis ili imar planlarında ve son halihazır haritalarında parkların kent makroformunda dağılımı incelenmiş ve yorumlanmıştır. Aynı zamanda bu haritalar karşılaştırılarak, planlanan kentsel yeşil alanların gerçekleşme oranları hesaplanmıştır. Daha sonra bu alanların büyüklükleri hesaplanarak, imar mevzuatında öngörülen standartlara göre niceliksel yeterlilikleri (m²/kişi) incelenmiştir.

Parkların kent içerisinde dağılımı, yeterlilik düzeyleri incelenmiş ve parkların niteliksel ölçütleri belirlenmiştir. Bu amaçla öncelikle

nitelik algısı konusunda elde edilen bulgular sistematik olarak gruplandırılmıştır. Ölçütlerin oluşturulmasında Yücel ve Yıldızcı (2006) ile Malek ve diğerleri'nin (2010) yapmış oldukları çalışmadan faydalanılmıştır. Bu bağlamda nitelik faktörleri;

Sosyal Faktörler: Toplumsal katılım, sosyal etkileşim ve uyum, bütünsellik (toplumun her kesimine hitap etmesi), rekreasyonel aktivitelerin yeterliliği,

İşlevsel Faktörler: İşlevsellik, estetik ve çevresel kalite, erişilebilirlik (park bağlantıları, herhangi bir vasıta ile erişim kolaylığı),

Güvenlik ve Yönetim Faktörleri: Güvenlik, bakım ve yönetim olarak belirlenmiştir.

Arazi çalışmaları aşamasında; Kilis kentinin son halihazır planı üzerinden belirlenen parklar yerinde görülerek etüt edilmiştir.

Westmacott'a (1991) göre bir alanın yaban hayatına yaşam ortamı oluşturabilmesi için belirtilen minimum 2000 m² standardı göz önüne alınmıştır. Bu standart doğrultusunda Kilis'te 2000 m² ve üzerinde olan 16 park, belirlenen niteliksel ölçütler çerçevesinde değerlendirilmiş ve birbirleriyle karşılaştırılabilir veriler elde edilmeye çalışılmıştır.

Yukarıda bahsedilen parklar nitelik yönünden araştırıldıktan sonra elde edilen verilerle kullanıcı görüşlerinin ve memnuniyetinin uyum sağlayıp sağlamadığının benzerliklerin ve farklı yönlerin belirlenmesi amacıyla belli bir örneklem alanında anket uygulanmıştır. Kilis'te bulunan 51 adet parktan alanı 2000 m²'nin üzerinde olan 16 adet park araştırmanın evreni olarak kabul edilmiş ve bu parkların %20'si alınarak, her bölgeden birer park olmak üzere rastgele örneklem yöntemi ile 3 park seçilmiştir. Kent merkezi parkı olarak İslambey Parkı, konut bölgesi parkı olarak Ekrem Çetin parkı ve kent çeperi parkı olarak Şehit Polis Alaattin Çaycı parkı belirlenmiş ve anket

Open Green Areas in Kilis and Park Qualities

uygulanması yapılmıştır. Anket, katılımcılarla birebir görüşme usulü ile her bir parkta 50'şer adet olmak üzere toplamda 150 adet uygulanmıştır.

Anket sorularının hazırlanmasında, Demir (2004), Uzun (2005) ile Yücel ve Yıldızci'dan (2006) faydalanılmıştır. Anket soruları 3 kısımdan oluşmaktadır. Anketin birinci kısımda demografik sorulara (yaş, cinsiyet vs.), ikinci kısımda parklarla ilgili genel sorulara (parklardan beklentileri, parklara gelme sıklığı vs.), üçüncü kısımda parkın niteliksel yeterliliği ile ilgili önermelere (sosyal, işlevsel, güvenlik ve yönetim faktörleri) yer verilmiştir. İlk iki bölümdeki sorular çoktan seçmeli olarak, üçüncü bölümdeki sorular ise 5'li likert ölçeğine göre hazırlanmış önermelerden oluşmaktadır. Anketlerden elde edilen verilerin düzenlenmesinde ve yorumlanmasında SPSS (Statistical Package for Social Science) 17 paket programı kullanılmıştır. Ayrıca anketlerden elde edilen bazı veriler % analizi yöntemi ile tablolar kullanılarak değerlendirilmiştir.

Kilis kenti yeşil alanlarının imar mevzuatının öngördüğü standartlara uygunluğunun araştırıldığı ön araştırmalar ile genel sonuçlar elde edilmeye çalışılmıştır. Çalışmanın ilk aşamasında niceliksel açıdan değerlendirilen parkların, kent içerisinde dengeli dağılımı irdelenmiştir. Çalışmanın ikinci aşamasını "yeşil alanların yeterliliğinin nicel özelliklerden çok nitel özelliklere bağlı olabileceği" tezi ile geliştirilen, nitel araştırmalar oluşturmaktadır. Bu amaçla, kent parkları örneklem alanı olarak belirlenmiştir. Özel değerlendirmeler ve anket sonuçları birlikte değerlendirilerek, Kilis'te yeşil alanların yaşanabilirlik düzeyi ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Parkların Kent Makroformunda Dağılımı ve Nicelik Yönünden İncelenmesi

Kilis ili imar planında, imar sınırları dahilinde planlanan yapı alanları ve parklar incelendiğinde kent merkezi haricinde genel anlamda parçacıl bir dağılım gösterdiği görülmekte olup, bu durum parkların büyüklüklerinin yetersiz olabileceği kanısını uyandırmaktadır (Şekil 1).

Şekil 1: Kilis imar planı

Kent merkezinde, konut bölgelerinde ve kent çeperinde bulunan parklar dağınık bir şekilde konumlanmış, bazı bölgelerde yoğun bir yayılım gösterirken bazı bölgelerde çok seyrek dağılmıştır. Hatta hiç park bulunmayan bölgeler de bulunmaktadır. Kent-sel sit alanı ve eski yerleşim bölgelerinde, bitişik nizamda yapılan evler ve dar sokaklar nedeniyle yoğun bir yapılaşma bulunmaktadır. Genel olarak kent merkezinde yeterli düzeyde yeşil alan bulunmadığı görülmektedir. Bu bağlamda kent makroformunun oluşmasında belirleyici olan bir yeşil sisteminden söz etmek mümkün görülmektedir.

Kilis'te imar planlarında gösterilen yeşil alanlar; halihazır haritalar ve yerinde incelenerek, karşılaştırılmış; plandaki yeşil alan kararı ile mevcut yeşil alan miktarları arasındaki farklar belirlenmiştir. Yapılan incelemede, plandaki yeşil alanların büyük bir bölümünün uygulanmadığı saptanmıştır. Halihazırda uygulanmış olan toplam yeşil alan miktarı, imar planında öngörülen yeşil alan miktarının yalnızca %15,9'unu oluşturmaktadır.

Kilis ilinin toplam nüfusu; adrese dayalı nüfus kayıt sistemi veri tabanına göre 2011 yılında 124.452 kişidir. Kilis ili nüfusunun %70,66'sı (87.939) şehirde, %29,33'ü (36513) köylerde yaşamaktadır, km²'ye il genelinde yaklaşık 85 kişi düşmektedir.

Kilis kentinde yapılmış olan, toplam 326.464 m² yeşil alan bulunmaktadır. 1999 yılında çıkarılan 23804 sayılı İmar Yönetmeliğine göre aktif yeşil alan (parklar, çocuk bahçesi ve oyun alanları) miktarı 10 m² olarak öngörülmüştür. Buna göre, Kilis kentinde, kişi başına 3,71 m² aktif açık yeşil alan düşmekte ve bu rakamın imar kanunu hükümlerine göre niceliksel olarak yeterli olmadığı görülmektedir.

Parkların Genel Özellikleri ve Park Nitelikleri

Parklar; 500m'lik etki yarıçapları, erişilebilirlik, aktivite alanları, yeşil alanlar, kent mobilyaları ve kullanımları yönlerinden incelenmiştir.

Değerlendirilen parklar için 500 m'lik etki yarıçapı haritası oluşturularak, her bir parkın sosyal donatı, konut alanı, ticaret alanı, turizm gibi kullanımlara yakınlığı saptanmıştır. Parkların yoğun olduğu alanların genellikle kent merkezi ile konut bölgesinde olduğu saptanmıştır. Parkların 500 m'lik etki yarıçapında bulunan kullanımlar çeşitlendikçe, parkın kullanıcılar tarafından daha yoğun olarak kullanıldığı ya da başka bir ifadeyle yaşayan mekanlar haline geldiği düşünülmektedir.

Erişilebilirlik, insanların parkları kullanmasıyla doğru orantılı bir kavramdır. Park alanlarının yürüme mesafesinde olması, park kullanımını artırırken, araç kullanma ihtiyacı bu oranı düşürmektedir. Erişilebilirlik başlığı altında parka ulaşım, park içi ulaşım, otoparklar ve yön levhaları ele alınmıştır.

Doğgun (2007), 600 m'lik uzaklığa 15 dakika yürüme mesafesini öngörmüştür. Bu bağlamda parklara erişilebilirlik, 600m etki yarıçapında kullanım bulunup bulunmadığına göre değerlendirilmiştir.

Şehit Polis Alaattin Çaycı parkı dışındaki tüm parklar, 600m etki yarıçapında kullanımlar bulunmasından dolayı yürüme mesafesindedir. Parkların çok büyük olmaması sebebiyle, park içerisinde kullanımlar arası ve genel ulaşım, yönlendirici ve bilgi verici levhalar olmamasına rağmen kolay olmaktadır. Ancak Karataş ve Ş. Murat Dağdeviren Parklarının çok büyük bir kısmında yaya yolları bulunmadığından park içi ulaşım zor olarak değerlendirilmiştir. Ekrem Çetin ve Şehit Polis Alaattin Çaycı Parklarının dışında herhangi bir parkta otopark bulunmamaktadır.

Aktivite alanları, insanların rekreasyonel ihtiyaçlarını karşılamada en önemli unsurlardan biridir. Bu nedenle çeşitli aktivite alanlarının tüm parklarda bulunması gerektiği düşünülmektedir. Aktivite alanları başlığı altında çocuklara yönelik etkinlikler, su yüzeyleri, spor alanları ile yürüyüş ve koşu yolları irdelenmiştir.

Toplam 11 parkta çocuk oyun alanı bulunmaktadır. Bu alanlarda kullanılan oyun grupları genellikle 0-6 yaş arasındaki çocuklara hitap etmektedir. Ancak çocuk

Open Green Areas in Kilis and Park Qualities

oyun alanı olarak yapılan tasarımlarda 0-6, 6-12, 12-18 yaş gruplarındaki çocuklara ayrı alanlar ayrılmalıdır. Karataş, Ekrem Çetin, Ahmet Edeoğlu, Şehir Polis Alaattin Çaycı, Vakıf Oğuz, Doğan Güreş parklarında havuz bulunmaktadır. Karataş, Sodes 1, Şehit Polis Ahmet Edeoğlu, Şehit Polis Alaattin Çaycı parklarında çeşitli spor aktiviteleri bulunmakta olup, bunun dışında hiçbir parkta spor alanı bulunmamaktadır. Parklarda el sanatları sergisi, kütüphane, düzenli konserler, kafe- restoran-çay bahçesi, fuar alanı, bitki ve hayvanların tanıtıldığı bahçeler, piknik alanları ve daha başka aktivite olanakları bulunmamaktadır.

Park içi yeşil alanlar, sert zemin, yeşil alan ve yapı büyüklüklerine göre toprak geçirimsizlik oranları hesaplanarak değerlendirilmiştir. Bitki varlığı yönünden ise ağaç çalı, yer örtücü ve mevsimlik bitkilerin envanteri çıkarılarak değerlendirilmiştir.

Parklarda bulunan yeşil alanlar, küçük boyutlarda, birbirinden bağımsız ve dağınık bir şekilde konumlanmıştır. Sert zeminler çok fazla, yol bağlantıları, kullanımlar arası geçişler, ana akslar ve tali bağlantılarda yol genişliklerinin, olması gerekenden fazla olduğu gözlemlenmiştir. Bu nedenle de toprak geçirimsizlik oranları da çok düşük çıkmıştır. Toprak geçirimsizlik oranı %50'nin altında olan park sayısı 4 olmakla birlikte; bu oranın en düşük olduğu park %39'luk oranla Prof. Dr. Alaaddin Yavaşca Parkı'dır. Toprak geçirimsizlik oranının en yüksek olduğu park ise %92'lik oranla Karataş Parkı'dır. Kentte değerlendirilen parkların geçirimsiz yüzeylerinin ortalaması %63,125'tir (Demiroğlu vd., 2012).

Yeşil alanlarda ağaçlarla birlikte çalı gruplarının, yer örtücü, sarılıcı bitkilerin ve mevsimlik çiçeklerin birbirleriyle bütünleştirilerek ve birbirlerine doku oluşturacak şekilde kullanılmadığı görülmektedir. Bunun yanında bitki dikimlerinde bitkilerin temel özellikleri, renk uyumu, grup kullanımları ve çiçeklenme zamanları gibi özellikler göz önünde bulundurulmadan, gelişigüzel bitkilendirme yapıldığı görülmektedir. Bu nedenle de parklar, bitkisel açıdan estetik olmadığı gibi bitkilerin kullanımı yönünden de işlevsel değildir. Bunun yanında en büyük

eksikliklerden biri de yeşil dokuyu tamamlayacak olan çim alanların bulunmamasıdır, parkların büyük çoğunluğunda yeşil alanlar, çimle kaplı değil, sadece toprak görüntüsünden oluşmaktadır. Bu eksikliklerin tümü, parkların projelendirilmeden özellikle bitkilendirme projeleri çizilmeden yapılmış olmalarından kaynaklanmaktadır.

Parklar, aydınlatma elemanları, oturma birimleri (bank, kameriye, pergola, piknik masası), çöp kutuları, çeşme, tuvalet ve lavabo varlığı gibi kent mobilyaları ve kullanımları açısından değerlendirilmiştir.

Gece kullanımı, güvenlik ve estetik açısından önemi büyük olan aydınlatma elemanlarının tüm parklarda bulunduğu ancak parkların çoğunda yetersiz kaldığı tespit edilmiştir. Bazı parklarda ise dekoratif aydınlatma elemanları yerine merkezi projektör aydınlatma kullanılmıştır. Bu aydınlatmalar da işlevsel yönden kullanışlı olmasına rağmen, estetik açıdan güzel bir görünüm sergilememektedir.

Parklarda oturma birimleri, banklardan oluşmaktadır. Hiçbir parkta pergola kullanılmamıştır. Sadece Karataş Parkı'nda Kameriye kullanılmıştır. Hannan Özüberk, Şurahbil, Şehit Polis Alaattin Çaycı ve Doğan Güreş parklarında piknik masası kullanılmıştır. Tüm parklarda çöp kutusu bulunmaktadır. Karataş, İslambey, Şurahbil ve Vakıf Oğuz parklarında çeşme bulunmakta ve Vakıf oğuz parkı dışındaki diğer üç parkta tuvalet ve lavabo da bulunmaktadır.

Ayrıca parkların hiçbirinde park yönetimi ve danışma birimi bulunmamaktadır. Güvenlik yönünden parklara bakıldığında sadece merkeze yakın yerlerde bulunan beş parkta güvenlik görevlisi bulunduğu, bu güvenlik görevlilerinin de sadece gündüzleri parkta olduğu, akşamları ise parklarda güvenlik görevlisi bulunmadığı öğrenilmiştir. (Sözlü Görüşme, Kilis Belediyesi yetkili personeli, 20.12.2012). Parkların bakımı ve temizliğinin düzenli olarak yapılamamasından dolayı da parkların genelinde bakım-onarım ve temizlik problemi göze çarpmaktadır.

Parkların Niteliksel Yeterliliklerinin İncelenmesi

Parkların niteliksel yeterlilikleri sosyal, işlevsel, güvenlik-yönetim faktörleri açısından incelenmiştir. Yapılan anketlerle, park kullanıcılarının belirlenen kriterler yönünden algısı ile kişisel gözlem ve incelemeler

karşılaştırılarak yorumlanmıştır. Anket çalışması, kent merkezinde İslambey, konut bölgesinde Ekrem Çetin ve kent çeperinde Şehit Polis Alaattin Çaycı parklarında yapılmıştır. Anket çalışmasının sonuçları Tablo 2,3 ve 4'te verilmiştir.

Tablo 2. Kullanıcı Profili Özellikleri

Kullanıcı Profili Özellikleri (%)		İslambey	E. Çetin	A. Çaycı
Cinsiyet	Erkek	60	64	72
	Kadın	40	36	28
Yaş	18-24	34	58	12
	25-29	18	14	24
	30-34	14	10	14
	35-39	0	0	18
	40-44	0	4	14
	45+	34	14	18
Medeni Durum	Evli	52	50	70
	Bekar	48	50	30
Çocuk Sayısı	Yok	46	56	34
	1-2	24	20	32
	3-4	20	12	22
	5+	10	12	12
Eğitim	Okuryazar değil	8	2	8
	İlkokul	28	34	10
	Ortaokul	20	16	18
	Lise	28	34	30
	Fakülte/Y.Okul	14	10	30
	Yüksek Lisans	2	2	2
Kilis'te İkamet Süreleri	Doktora	0	2	2
	1 yıldan az	18	8	6
	1-3 yıl	10	22	20
	4-6 yıl	2	12	8
	7-9 yıl	0	6	2
10 yıl ve üstü	70	52	64	

İslambey, Ekrem Çetin ve Şehit Polis Alaattin Çaycı parklarında, ankete katılan park kullanıcıları yüksek oranda erkektir. Parklar çoğunlukla 18 - 24 yaş arası kullanıcılar tarafından kullanılmakta olup, 35 - 39 yaş arası kullanıcıların parklara çok az geldiği görülmektedir. İslambey ve Ekrem Çetin parkları evli ve bekarlar tarafından hemen hemen aynı oranda kullanılmakta ve aynı

oranda kullanıcı çocuk sahibi değilken, Alaattin Çaycı parkı kullanıcıları çoğunlukla evli ve bir ya da iki çocuk sahibidir. Alaattin Çaycı parkının daha çok aileler tarafından kullanılmasının nedeni konut bölgelerinden nispeten uzakta olması ve çocuk oyun alanlarının daha geniş ve çocuk oyun elemanlarının çeşitli olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. İslambey ve Ekrem

Open Green Areas in Kilis and Park Qualities

Çetin parkı kullanıcıları daha çok lise mezunudur. Alaattin Çaycı parkı kullanıcıları çoğunlukla lise, fakülte ya da yüksekokul

mezunudur. Parklar 10 yıl ya da daha uzun süredir Kilis'te ikamet etmekte olan kullanıcılar tarafından kullanılmaktadır (Tablo 2).

Tablo 3: Park Kullanım Özellikleri

Park Kullanım Özellikleri (%)		İslambey	E. Çetin	A. Çaycı
Parka Gelme Sıklığı	Her gün	30	40	4
	İki günde bir	14	32	8
	Haftada bir	22	18	32
	İki haftada bir	10	6	2
	Ayda bir	16	2	42
	Yılda bir	8	2	12
Parka Gelme Nedeni	Yür. ve koşu yapmak	14	10	14
	Piknik yapmak	10	6	36
	Kitap okumak	2	6	2
	Yeni ins. Tanışmak	24	10	2
	Çocuk oyun alanları	10	18	42
	Spor yapmak	2	10	14
	Dinl. ve rahatlamak	60	72	48
	Kent bask. Kurtulmak	10	12	16
	Arkadaşlarla buluşmak	46	26	22
Parkta Olması İstenilen Aktiviteler	Spor Sahaları	46	50	54
	El sanatları sergisi	4	2	14
	Kütüphane	10	10	12
	Düzenli konserler	22	16	22
	Çocuklara yön. etk.	46	54	68
	Kafe-restoran	34	40	46
	Fuar alanı	14	4	18
	Bitki ve hayv. tanıtıldığı bahçeler	40	10	52
	Yürüyüş-koşu yol.	40	42	56
	Piknik alanları	62	42	70
Nitelikli Park Ölçütleri	Su yüzeyleri	28	30	54
	Kullanıcı konforu	48	28	24
	Kullanıcı memn.	42	38	30
	İşlevsellik	40	22	22
	Tasarım ölç. uyg.	16	16	14
	Park yönetimi	40	34	36
	Büyüklük	4	16	24
	Aktivite alanları	52	48	58
	Yeşil alan çokluğu	56	64	76
	Güvenlik	62	48	74
Bakım	74	54	74	

Park Değerlendirilmesi	İçlerinde en iyisi	24	8	6
	İyi ve bakımlı	4	6	10
	İdare eder	22	22	54
	Kötü ve bakımsız	24	50	30
	Çok kötü	26	14	0
Parkla İlgili Öneri ve Düşünceler	Güvenlik	14	11	7
	Spor aktiviteleri	4	4	3
	Bakım	15	12	18
	Sosyal alanlar	2	1	2
	Yeşil alan çokluğu	14	7	14
	Kafeterya	8	5	3
	Kameriye	3	3	3
	Çocuk oyun alanları	1	4	7
	Çöp kovası	6	1	1

Ankete katılanların, parka gelme sıklığına bakıldığında İslambey ve Ekrem Çetin parkında çoğunluğun her gün, iki günde bir ya da haftada bir sıklıkla geldiği (sırasıyla %66, %90), Şehit Polis Alaattin Çaycı parkına ise çoğunluğun ayda bir veya yılda bir (%54) geldikleri belirlenmiştir. Parka gelme nedenine göre değerlendirildiğinde, her üç parka da insanlar, dinlenmek ve rahatlamak amacıyla gelmektedirler. Parkta olması istenilen aktivite ve olanaklarda, İslambey ve Şehit Polis Alaattin Çaycı parkında piknik alanları (sırasıyla %62, %70), Ekrem Çetin parkında ise; çocuklara yönelik etkinlikler (%54) ile ilk sırayı almaktadır. Nitelikli park ölçütleri sorusuna ise, Ekrem Çetin ve Şehit Polis Alaattin Çaycı parkı (sırasıyla %64 ve %76) çoğunlukla yeşil alan çokluğu cevabını verirken, İslambey parkında çoğunluk (%74) bakım faktörü cevabını vermiştir. Parklar karşılaştırıldığında ise, İslambey ve Ekrem Çetin Parkı “kötü ve bakımsız” ile “çok kötü” (%50 ve %64), ve Şehit Polis Alaattin Çaycı Parkı “kötü ve bakımsız” ile “idare eder” (%84) cevaplarını vermişlerdir (Tablo 3).

Niteliksel Faktörler Bağlamında Parkların Değerlendirilmesi

İslambey Parkı'nda; katılımcıların çoğu parka her kesimden insanın gelmekte olduğunu, değişik kullanıcı gruplarına rastlandığını, insanlar arasındaki iletişimin iyi olduğunu ancak insanların toplanıp iletişim kurabileceği alanların olmadığını sosyal aktivite alanlarının yetersiz olduğunu, geceleri rahat kullanılmadığını, farklı yaş gruplarına çok yönlü aktivite imkânı sunulmadığını düşünmektedirler. Otopark sayısının yetersiz olduğunu, işlevsiz ya da işlevini yitirmiş alanlar olduğunu, yönlendirici levhaların, kafeterya veya çay bahçelerinin bulunmadığını düşünmektedirler. Ayrıca, parktaki oturma, aydınlatma ve çocuk oyun elemanlarının yetersiz olduğunu, dayanıklı ve estetik olmadığını ve yeşil alanların da estetik açıdan güzel olmadığını düşünmektedirler. Katılımcıların büyük bir çoğunluğu parkta bir yönetim varlığının olmadığını, parkta güvenlik görevlisinin, danışma biriminin, şikâyette bulunulacak bir yerin olmadığını ve düzenli olarak bakım onarım ve temizlik yapılmadığını düşünmektedirler.

Open Green Areas in Kilis and Park Qualities

Tablo 4. Sosyal, işlevsel, güvenlik ve yönetim faktörleri açısından yeterlilik anket sonuçları

Değişkenler (%)	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
<u>Sosyal Faktörler</u>					
Parka toplumun her kesiminden insanlar gelmektedir.	10,0	11,3	6,7	42,0	30,0
Değişik kullanıcı gruplarına (aileler, arkadaşlar) rastlanmaktadır.	13,3	8,0	11,4	47,3	20,0
Parka gelen insanlar sosyal açıdan uyumludur.	18,7	24,0	22,7	23,3	11,3
Parkta insanlar arasındaki iletişimin iyi olduğunu düşünüyorum.	14,0	16,7	21,3	30,0	18,0
İnsanların toplanıp iletişim kurabileceği alanlar vardır.	30,7	26,0	12,6	20,7	10,0
Park sosyal bağlılığı artıracak düzeydedir.	23,3	29,3	17,4	20,7	9,3
Park sessiz ve huzurludur.	23,3	29,3	10,7	24,0	12,7
Parkta sosyal aktivite alanları yeterlidir.	46,0	33,3	6,0	6,7	8,0
Parkı geceleri de rahatlıkla kullanabiliyorum.	48,0	22,7	9,3	10,0	10,0
Farklı yaş gruplarına çok yönlü aktivite ve olanaklar vardır.	52,7	26,7	2,6	8,0	10,0
<u>İşlevsel Faktörler</u>					
Parka ulaşımında dolmuş, otomobil ve bisiklet rahatlıkla kullanılabilir.	20,0	12,7	11,3	22,7	33,3
Park içerisinde ulaşım kolaydır.	13,4	15,3	10,0	37,3	24,0
Parkta yeterli sayıda otopark vardır.	40,7	19,3	14,7	12,0	13,3
Parkta işlevsiz ya da işlevini yitirmiş alanlar bulunmaktadır.	13,3	10,7	18,0	28,7	29,3
Parktaki aktivite alanları uygun bir şekilde yerleştirilmiştir.	34,0	30,7	20,7	9,3	5,3
Parkta bilgi verici, yönlendirici levhaları yeterli buluyorum.	52,7	26,0	8,6	6,0	6,7
Parkta tuvalet ya da lavabo yoktur.	10,7	16,7	7,3	15,3	50,0
Parkta bulunan kafeterya ya da çay bahçelerini yeterli buluyorum.	65,3	12,7	9,3	4,0	8,7
Parkta spor alanlarının yetersiz olduğunu düşünüyorum.	16,0	18,0	8,0	15,3	42,7
Park fiziksel sağlık ve egzersiz olanağı sağlamaktadır.	46,0	16,0	11,3	16,7	10,0
Parkta yeterli miktarda yürüyüş ve koşu alanı yoktur.	18,7	16,0	9,3	20,0	36,0
Parktaki yeşil alan miktarının yetersiz olduğunu düşünüyorum.	8,7	14,7	10,6	19,3	46,7
Parktaki yeşil alanlarının estetik açıdan güzel olduğunu düşünüyorum.	50,7	28,0	7,0	11,0	3,3
Parkta yeterli miktarda aydınlatma elemanı yoktur.	16,0	19,3	11,3	22,7	30,7
Aydınlatma elemanlarının dayanıklı ve estetik olduğunu düşünüyorum.	43,3	25,3	11,4	12,7	7,3
Oturma birimlerinin yeterli ve uygun yerleştirildiğini düşünüyorum.	44,0	22,6	12,0	12,7	8,7
Oturma birimlerinin dayanıklı, estetik ve konforlu olduğunu düşünüyorum.	48,7	26,0	5,3	10,7	9,3
Parkta yeterli miktarda çocuk oyun alanı yoktur.	12,0	14,0	12,0	20,0	42,0
Çocuk oyun elemanlarının dayanıklı ve estetik olduğunu düşünüyorum.	46,0	26,0	9,3	10,0	8,7
<u>Güvenlik ve Yönetim Faktörleri</u>					
Parkta bir yönetim varlığı vardır.	62,7	20,7	7,3	3,3	6,0
Parkın gündüzleri güvensiz olduğunu düşünüyorum.	32,0	23,3	10,0	12,7	22,0
Parkın akşamları güvensiz olduğunu düşünüyorum.	15,3	10,7	7,3	18,0	48,7
Parkta güvenlik görevlisi vardır.	62,0	18,7	6,6	4,7	8,0
Parkta danışma birimi vardır.	62,7	21,3	4,0	6,0	6,0
Parkta şikâyetle bulunabileceğim bir yer vardır.	62,0	20,0	4,0	8,0	6,0
Parkın yeterince bakımlı olduğunu düşünüyorum.	58,7	24,0	8,6	3,0	5,3
Yapısal elemanların bakım ve tamirinin yapıldığını düşünüyorum.	60,0	20,7	10,0	6,7	4,0

Parkın temizliğinin düzenli olarak yapıldığını düşünüyorum.	51.3	28.7	8.0	6.0	6.0
Parktaki yeşil alanların (ağaç ve çim) bakımı yapılmaktadır.	53.3	25.3	11.4	4.0	6.0
Parktaki çöp kutuları düzenli olarak boşaltıldığını düşünüyorum.	50.7	21.3	9.3	10.7	8.0
Parkta çok fazla kömür, kül ya da mangal ateşi var.	15.3	14.0	11.3	24.7	34.7

Ekrem Çetin Parkı'nda ankete katılan kullanıcıların çoğunluğu parka her kesimden insanın gelmekte olduğunu, iletişimin iyi olduğunu ancak sosyal aktivite alanlarının yetersiz olduğunu ve farklı yaş gruplarına çok yönlü aktivite imkânı sunulmadığını düşünmektedirler. Kullanıcıların çoğu, park içerisinde ulaşımın kolay olduğunu ancak parkta yeterli sayıda otopark olmadığını, aktivite alanlarının uygun yerleştirilmediğini, yönlendirici levha, tuvalet, lavabo, çay bahçesi ve kafeterya bulunmadığını, parkta yeterli miktarda yürüyüş ve koşu alanı olmadığını düşünmektedirler. Bunun yanında yeterli oturma birimleri, çocuk oyun alanı bulunmadığını ve mevcut oturma birimlerinin ve çocuk oyun elemanlarının dayanıklı ve estetik olmadığını, yeşil alan miktarının yetersiz olduğunu, parktaki yeşil alanların estetik açıdan güzel olmadığını düşünmektedir. Ayrıca kullanıcıların çoğu parkta bir yönetim varlığı bulunmadığını, parkın gündüzleri güvenli, akşamları güvensiz olduğunu, parkta güvenlik görevlisi, danışma birimi ve şikâyetle bulunulabilecek bir yer olmadığını, bakım onarım ve temizlik konularında eksiklik olduğunu düşünmektedirler.

Şehit Polis Alaattin Çaycı parkında kullanıcıların çoğu, parka toplumun her kesiminden insanların geldiğini, değişik kullanıcı

3.TARTIŞMA ve SONUÇ

Çalışmada elde edilen bulgulara göre, Kilis kentinde parklar ve yeşil alanlar, kent makroformu içerisinde dengeli bir dağılım göstermemektedir. Kentin bazı bölgelerinde yoğun park dağılımı görülürken, bazı bölgelerde ise çok az miktarda park bulunduğu gözlemlenmiştir. Parkların bir kısmı konutlar, yollar ya da başka kullanımlarla bölünmüş, birbirinden ayrılmış, küçük ve anlamsız yeşil parçaları haline gelmiştir. Bu derece dengesiz dağılımın bir sebebi ken-

gruplarına rastlandığını ancak insanların toplanıp, iletişim kurabileceği alanlar olmadığını, sosyal bağlılığı artırabilecek düzeyde olmadığını, sessiz ve huzurlu olmadığını, sosyal aktivite alanlarının yetersiz olduğunu, geceleri kullanılmadığını ve farklı yaş gruplarına çok yönlü aktivite ve olanaklar sunulmadığını düşünmektedir. Kullanıcılar, parka ulaşımında ve park içi ulaşımında herhangi bir zorluk olmadığını, işlevsiz ya da işlevini yitirmiş alanlar bulunduğunu, aktivite alanlarının uygun bir şekilde yerleştirilmediğini ve bilgi verici, yönlendirici levhalar olmadığını belirtmişlerdir. Ayrıca parkta tuvalet, lavabo, kafeterya ve çay bahçesi bulunmadığını, spor alanları ile yürüyüş ve koşu alanlarının yetersiz olduğunu, oturma elemanlarının dayanıklı, estetik ve konforlu olmadığını ve yetersiz olduğunu, aydınlatma elemanlarının ve çocuk oyun alanının dayanıklı ve estetik olmadığını, yeşil alanların da yetersiz kaldığını ve estetik olmadığını düşünmektedirler. Kullanıcılar, parkta bir yönetim varlığı olmadığını, parkın akşamları güvensiz olduğu, güvenlik görevlisi, danışma birimi, şikâyetle bulunulabilecek bir yer bulunmadığı, parkın temizliğinin, yeşil alan bakımı ve genel bakımının yapılmadığı, yapısal elemanların da bakım ve tamirinin düzenli olarak yapılmadığı, çöp kutularının boşaltılmadığını belirtmişlerdir (Tablo 4).

tin çekirdeği olan merkez bölgelerin tarihinin çok eskilere dayanması nedeniyle o dönemde yapılmış olan yeşil alanların hem az hem de çok küçük olmasıdır. Gelişme konut alanlarında imar planı kararları ile daha yoğun bir yeşil kullanımı öngörülmüşse de niceliksel açıdan yeşil alanlara bakıldığında, Kilis kentinde kişi başına düşen yeşil alan miktarının 3,71 m² olduğu, bu değer imar mevzuatında belirtilen kişi başına 10 m² yeşil alan standardının çok altında kal-

Open Green Areas in Kilis and Park Qualities

dığı görülmektedir. Kent içindeki yeşil alanların mikroklimayı düzenleyebilecek büyüklükte ve birbirleriyle ilişkili bir makroform oluşturacak biçimde planlanmadığı tespit edilmiştir. Yeşil alanların bitki örtüsünün ve peyzaj düzenlemesinin yörenin iklimi ve florasının gözetilerek yapıldığına ilişkin bir bulguya da rastlanmamıştır.

Çalışmanın yürütüldüğü 16 parkta yapılan niteliksel değerlendirmeler ve 3 parkta yapılan anket sonuçları karşılaştırıldığında, Kilis yeşil alanları ve parklar konusunda sunulabilecek olan çözüm önerilerini şu şekilde özetlemek mümkün olacaktır:

- ✓ Kent makroformunda kentsel yeşil alanların, kentin mikroklimasını düzenleyebilecek ve kentin tüm bölgelerinde yeşil dokuyu hissettirebilecek şekilde planlanması gerektiği düşünülmektedir.
- ✓ Kentsel yeşil alanların planlanmasında ekolojik dengeyi ve sürdürülebilirliği sağlamak açısından kentsel doluluk boşluk oranlarına dikkat edilmesi önerilmektedir. Kentsel gelişimin devamlılığını sağlayacak, yeni yapılacak imar planlarında yeşil alan miktarının, kentin tamamında ortalamayı en az 10 m²'ye çıkarması ve uygulamada da planlara uyulması gerekmektedir. Bunun için yeni yapılacak imar planları, eski yerleşim bölgelerinde bulunan yeşil alanlar ve nüfus projeksiyonları da göz önünde bulundurularak değerlendirilmelidir. Bu bağlamda yeşil alanların bir bütünsellik arz edebilmesi ve birbirleriyle ilişkilendirilebilmesi gerekmektedir. Böylelikle eski yerleşim bölgelerine yakın alanlarda planlanacak yeşil alanlar yoğunlaştırılmalı, eski yerleşim bölgelerindeki yeşil alan yetersizlikleri de bu şekilde giderilmeye çalışılmalıdır. Kentsel ölçekte imar planlarında belirtilen standartlara ulaşabilmek ancak bu şekilde mümkün olacaktır.
- ✓ Kentsel yeşil alan varlığını zenginleştirmek amacıyla, Kilis'i Gaziantep ve Hatay'a bağlayan güney çevreyolu ile bu çevreyolunu dik olarak kesen ve Suriye'ye bağlanan çevreyolu boyunca bitkilendirme yapılarak tampon bölgeler

oluşturulması, kent makroformunda yeşil alanların dengeli dağılımını sağlayacak ve yeşil alan miktarını artıracak, trafik gürültüsü ve hava kirliliğini de engelleyerek, kentin ekolojik sürdürülebilirliği açısından da etkili olacaktır.

- ✓ Parklarda sosyal birlikteliği sağlamak ve parkları yaşayan mekanlar haline getirebilmek için çocukların, gençlerin, orta yaş grubunun ve yaşlıların kullanabileceği aktivite ve olanakların sağlanması gerektiği anlaşılmaktadır. Parkların, insanları toplayan mekânlar olması, sosyal etkileşim ve dostluk ortamları için de fırsat alanları olması nedeniyle peyzaj donatılarının, yeşil alanların ve bitkilerin insanların parklara karşı sahiplik hissi duyabilecekleri ve samimiyet ortamı oluşturacak şekilde tasarlanması ve konumlandırılması önemlidir. Bu düzenlemeler park içerisindeki sosyal alanları daha nitelikli hale getirirken, insanların doğaya yakınlık, zevk, eğlence, mutluluk, keşif, huzur gibi gereksinimlerini de karşılayabilecektir.
- ✓ Bitki örtüsü zayıf olan parkların bitkilendirilmesi, aktivite özelliklerine göre gölgeleyici bitkilerin kullanılması, farklı bitki kompozisyonları oluşturulması, parklara daha estetik bir görünüm kazandıracaktır.
- ✓ Parklarda güvenlik ve bakım en büyük eksiklikler olarak görülmektedir. Güvenliğin sağlanabilmesi için öncelikle park kullanıcılarının parklara karşı sahiplik hissini benimsemeleri gerekmektedir. Sahiplik hissi o parkın kullanıcılarını bilinçlendirecek, parka gelen insanların da huzurlu, sakin ve güvenli bir ortamda bulduklarını hissettirecektir. Parkı kullanan kişilerin de artırılması güvenliği artıracak bir başka yöntemdir ki bu da parklarda bulunan oturma birimlerinin, çeşitli aktivite alanlarının vs. artırılmasıyla yani parkların nitelikli hale getirilmesiyle mümkündür. Bunun yanında parklarda güvenlik ve bakım görevlisi bulundurmak gerekmektedir. Gündüzleri parkın bakımından sorumlu personel ve akşamları parkın büyüklüğüne

göre en az bir güvenlik görevlisi bulundurulmalıdır. Parklar bu şekilde daha bakımlı ve güvenli hale getirilebilecektir.

Bu sonuçlar ve öneriler doğrultusunda, kent kimliğine uygun park tasarımları yapılabilmesi, özellikle de parkların yönetimi, sürdürülebilirliği, bakımı gibi konularda profesyonel yaklaşımlar oluşturabilmek için yerel yönetimler tarafından kentin büyüklüğüyle orantılı sayıda peyzaj mimarı ve yeterli düzeyde teknik eleman bulundurulması önemli görülmektedir.

Türkiye'nin birçok bölgesinde görüldüğü gibi Kilis'te de kişi başına düşen yeşil alan miktarının standartların çok altında kaldığı görülmektedir. Gerek plan onay aşamasında gerekse uygulama aşamasında denetimin sağlanması için güçlü kontrol mekanizmalarının hayata geçirilmesi gerekmektedir.

KAYNAKLAR

- Altunkasa, F. M. (2004). *Adana'nın Kentsel Gelişim Süreci ve Yeşil Alanlar*. Adana Kent Konseyi Çevre Çalışma Grubu Bireysel Raporu, Adana.
- Anonymous. (2000). *The Urban Audit: Towards the Benchmarking of Quality of life in European Cities*. Luxembourg: Vol I, II, III, Office for Official Publications of the European Communities.
- Demir, Z. (2004). *Düzce'nin Yeni Kentleşme Sürecinde Açık ve Yeşil Alanlara Yeni Fonksiyonlar Kazandırılması*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Demiroğlu, D., Yücekaya, M., Taşçıoğlu, S. & Günaydın, A.S. (2012). *Kilis kenti açık ve yeşil alanlarına ekolojik yaklaşım*. Ekoloji 2012 Sempozyumu Bildiri Metni, Kilis.
- Doygun, H., İltter, A. 2007. Kahramanmaraş kentinde mevcut ve öngörülen aktif yeşil alan yeterliğinin incelenmesi. *Ekoloji Dergisi* 16(65), 1-8.
- Ergin, S. (1989). *Kentsel Açık ve Yeşil Alan Donanımının Niceliksel Değerlendirilmesine Yönelik Matematiksel Bir Model Önerisi*. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Yayını, 15 s.

Kişi başına düşmesi gereken yeşil alan standartları tam olarak sağlanmış olsa bile, bu alanların nitelikleri yükseltilmedikçe yaşanabilirlik düzeyi de artırılamayacaktır. Nitelikli çevreleri oluşturmak da tasarımcı ve plancı meslek disiplinlerinin ortak çalışmalarıyla mümkün olacaktır.

Kentlerin, ülkelerin ve dolayısıyla dünyanın ekolojik sürdürülebilirliğini sağlamanın ve ekolojik dengeyi korumanın yolu, biyoçeşitliliği korumak ve geliştirmek aynı zamanda da küresel ısınmayı ve iklim değişikliğini engelleyebilmektir. Bu korumayı sağlayabilmek de ancak yeşil alanların artırılmasıyla ve sürdürülebilirliğiyle olacaktır. Yerel yönetimlerden, ülke yönetimlerine kadar tüm oluşumların bu konuda hassas olmaları ve üzerlerine düşen vazifeyi yerine getirmeleri gerekmektedir.

- Gül, A. & Küçük, V. (2001). Kentsel açık yeşil alanlar ve Isparta kenti örneğinde irdelenmesi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 2, 27-48.

- Kuchelmeister, G. (1998). *Urban Forestry: Present Situation and Prospects in the Asia and Pacific region*, FAO Asia-Pacific Forestry Sector Outlook Study, FAO Working Paper No: AP-FSOS/WP/44, Food and Agriculture Organization of the United Nations, Rome.

- Malek, N.A., Mariapan, M., Sharrif, M.K., & Aziz, A. (2010). *Assesing the quality of green open spaces: a review*, Malaysia.

- Sıvalıoğlu, P.(1997). *Kadıköy İlçesindeki Semt Parkları ve Sahil Dolgu Alanlarından Kullanıcıların Memnuniyet Derecelerinin Değerlendirilmesi*, İstanbul Teknik Üniversitesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tez, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

- Türel, G. D. (1988). *Ankara Kenti Yeşil Alanlarının Kullanım Etkinliklerinin Bugünkü Durumu ve Yeterliliği İçin Alınması Gereken Önlemler*. Yayınlanma-

Open Green Areas in Kilis and Park Qualities

- mış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Ana Bilim Dalı, Ankara.
- Uzun, S. (2005). *Kırsal ve Kentsel Alanlardaki Parklarda Kullanıcı Memnuniyeti; Gölcük Orman İçi Dinlenme Alanı ve İnönü Parkı Örneği*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Ana Bilim Dalı, Bolu.
- Westmacott, R. (1991). Scale economics and planning in urban landscapes. *Landscape and Urban Planning*, 21, 21-29.
- Yücel, G.F. & Yıldızcı, A.C. (2006). Kent Parkları ile ilgili kalite kriterlerinin oluşturulması. *İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık, Planlama, Tasarım Dergisi*, 5: 222-232.